

(Ministru kabineta
2016. gada 5. jūlija
protokols Nr. 33)

Informatīvais ziņojums par Reģionālās attīstības likuma 25. panta otrās daļas un 26. panta izpildes organizēšanu 2014.–2015. gadā

I Ievads

Saskaņā ar Reģionālās attīstības likuma (turpmāk – Likums) Pārejas noteikumu 15. punktu Ministru kabinets reizi divos gados sagatavo un iesniedz Saeimai informatīvu ziņojumu par minētā likuma 25. panta otrās daļas un 26. panta īstenošanu. Saskaņā ar Likumu 2006. gadā ir izveidotas piecas atvasinātas publiskās personas – plānošanas reģioni. Plānošanas reģionu lēmējorgāns ir Plānošanas reģiona attīstības padome, kuru no attiecīgo pašvaldību deputātiem ievēlē plānošanas reģionā ietilpstošo pašvaldību priekšsēdētāju kopsapulce. Plānošanas reģioni savas kompetences ietvaros nodrošina reģiona attīstības plānošanu, pašvaldību un citu valsts pārvaldes iestāžu sadarbību, īsteno likumos noteikto kompetenci vietējo pašvaldību teritorijas attīstības plānošanas dokumentu izstrādes koordinācijā un uzraudzībā, kā arī sagatavo, saskaņo un īsteno reģionālās attīstības atbalsta pasākumus, līdzdarbojas sabiedriskā transporta pakalpojumu organizēšanā un pārzināšanā reģionālajos vietējās un starppilsētu nozīmes un vilcienu maršrutos, kā arī darbojas citās jomās un pilda brīvprātīgās iniciatīvas.

II Likuma 25. panta otrajā daļā dotā uzdevuma izpildes organizēšana

Likuma 25. panta otrā daļa nosaka, ka Ministru kabinets pastāvīgi izvērtē, kādu tiešās pārvaldes iestāžu kompetenci nodot plānošanas reģioniem, kā arī izdod nepieciešamos normatīvos aktus vai sagatavo un iesniedz attiecīgu likumprojektu Saeimai.

Kultūras ministrija no 2010. gada līdz 2015. gadam (ieskaitot) slēdza deleģēšanas līgumus ar plānošanas reģioniem par šādu valsts pārvaldes uzdevumu deleģēšanu kultūras jomā:

1) nodrošināt regulāru datu ievadi Latvijas Digitālās kultūras kartē atbilstoši Valsts statistiskās informācijas programmas, Valsts statistikas likuma un Ministru kabineta 2009. gada 22. septembra noteikumu Nr.1074 „Noteikumi par valsts statistikas apkopošanu kultūras jomā” prasībām;

2) apzināt un sagatavot nepieciešamo informāciju par kultūras tūrisma produktu klāstu atbilstoši noslēgtā līguma ar plānošanas reģioniem nosacījumiem;

3) sadarbībā ar kultūras nozares pārraugošām institūcijām nodrošināt metodisko un konsultatīvo palīdzību kultūras speciālistiem reģionos un pašvaldībās kultūrpolitikas īstenošanas un kultūras procesu analīzes jautājumos.

Saskaņā ar noslēgto vienošanos Kultūras ministrija deleģēšanas līgumā paredzēto uzdevumu izpildei katram plānošanas reģionam gadā piešķir finansējumu 5691 *euro* apmērā.

Kultūras ministrija 2016. gadā ir atteikusies slēgt deleģēšanas līgumu ar plānošanas reģioniem, pamatojot to ar valsts budžeta bāzes izdevumu samazinājumu un nepieciešamību esošos finanšu līdzekļus koncentrēt kultūras jomas pamatdarbības

nodrošināšanai. Vienlaikus Kultūras ministrija ir pozitīvi novērtējusi esošo sadarbību un aicina plānošanas reģionus nodrošināt pārstāvniecību konsultatīvajās komisijās par kultūrpolitikas jautājumiem, kā arī iesaistīties Latvijas simtgades sagatavošanas norisēs.

Līdz 2013. gada 31. decembrim plānošanas reģioni organizēja sabiedriskā transporta pakalpojumus ar autobusiem reģionālajos vietējās nozīmes maršrutos (līgumu slēgšana un norēķināšanās ar pārvadātājiem). Saeima 2013. gada 21. novembrī pieņēma grozījumus Sabiedriskā transporta pakalpojumu likumā, kas mainīja sabiedriskā transporta pakalpojumu administrēšanas sistēmu un noteica, ka sabiedriskā transporta organizēšanu reģionālā vietējās nozīmes maršrutu tīklā nodrošina valsts SIA "Autotransporta direkcija". Līdz ar to plānošanas reģionu kompetence sabiedriskā transporta jomā no 2014. gada tika samazināta.

Pēc minēto Sabiedriskā transporta pakalpojumu likuma grozījumu stāšanās spēkā plānošanas reģioni Satiksmes ministrijas piešķirtā finansējuma ietvaros veic Sabiedriskā transporta padomes, Satiksmes ministrijas un Autotransporta direkcijas atsevišķus uzdevumus, kā, piemēram, autostāvvietu apsekošanu, reģiona sabiedriskā transporta maršrutu tīkla apzināšanu un funkcionalitātes izvērtēšanu, priekšlikumu izstrādāšanu reģionālās nozīmes maršrutu grozīšanai maršrutu tīklā, pašvaldību un iedzīvotāju viedokļu par maršrutu tīklu un tajā veicamajām izmaiņām noskaidrošanu un apkopšanu u.c. uzdevumus.

Satiksmes ministrija 2015. gada 3. decembra Valsts sekretāru sanāksmē ir izsludinājusi informatīvā ziņojuma projektu "Pasažieru pārvadājumu ar taksometriem jomas tiesiskais regulējums un priekšlikumi tās pilnveidošanai" (prot. Nr. 47, 12.§). Šajā ziņojumā ierosināts, ka pasažieru pārvadājumu ar taksometriem licencēšana novadu teritorijās varētu tikt nodota plānošanas reģioniem.

Pildot Likuma 25. panta otrajā daļā doto uzdevumu, kā arī sagatavojot informatīvo ziņojumu "Par plānošanas reģionu darbības pilnveidošanu", Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija (turpmāk – VARAM) 2014. gada 11. jūlijā organizēja sanākumi ar nozaru ministrijām par valsts tiešās pārvaldes institūciju iespējām nodot kompetenci plānošanas reģioniem. Sanāksmē piedalījās pārstāvji no Kultūras ministrijas, Labklājības ministrijas, Ekonomikas ministrijas, Izglītības un zinātnes ministrijas, Veselības ministrijas, Satiksmes ministrijas, kā arī pārstāvji no Pārresoru koordinācijas centra, Autotransporta direkcijas, Latvijas Investīciju un attīstības aģentūras un Tūrisma attīstības valsts aģentūras. Minēto institūciju pārstāvji nesaskatīja iespēju valsts tiešās pārvaldes institūciju šobrīd esošo kompetenci nodot plānošanas reģioniem. Līdz ar to jauni valsts tiešo pārvaldes institūciju deleģēšanas līgumi ar plānošanas reģioniem nav noslēgti.

Ministru kabinets 2015. gada 4. augustā izskatīja informatīvo ziņojumu "Par plānošanas reģiona darbības pilnveidošanu". Lai arī nozaru ministrijas nerosināja priekšlikumus par kompetences nodošanu plānošanas reģioniem, tās norādīja uz sadarbības iespējām plānošanas reģionu esošās kompetences ietvaros – attiecīgi tika piedāvāts stiprināt plānošanas reģionu kapacitāti uzņēmējdarbības veicināšanā, kā arī sociālo pakalpojumu un jaunatnes jomā.

Labklājības ministrija ir atzinusi, ka sociālo pakalpojumu koordinācija ir efektīvi veicama plānošanas reģionu līmenī, atzīmējot, ka atsevišķos gadījumos ir būtisks sociālās aprūpes un veselības aprūpes jautājumu vienots skatījums tieši reģionālajā un vietējā mērogā. Ņemot vērā nepieciešamību koordinēt sadarbību starp plānošanas reģioniem un pašvaldībām, kā arī pozitīvo sadarbības pieredzi 2007.-2013. gada plānošanas periodā, Labklājības ministrija Pamatnostādnēs sociālo pakalpojumu

attīstībai 2014.-2020. gadam ir norādījusi plānošanas reģionus kā partnerus deinstitucionalizācijas (turpmāk – DI) jautājumu risināšanā.

Plānošanas reģioni paredzēti kā potenciālie finansējuma saņēmēji 2014.-2020. gada Eiropas Savienības fondu 9.2.2.SAM – „Palielināt kvalitatīvu institucionālai aprūpei alternatīvu sociālo pakalpojumu dzīvesvietā un ģimeniskai videi pietuvinātu pakalpojumu pieejamību personām ar invaliditāti un bērniem” 9.2.2.1. pasākuma DI ietvaros, savukārt pašvaldības – sadarbības partneri. DI ietvaros tiks izstrādāts un īstenots DI projekts, kura īstenošanai 2016. gadā un turpmākajos gados (līdz 2022. gadam) ir paredzēts finansējums DI projekta īstenošanas un vadības personāla piesaistei katrā plānošanas reģionā.

Jaunatnes likuma 5.¹ pants nosaka, ka plānošanas reģioni plāno attiecīgo pašvaldību darbu ar jaunatni attīstību un sadarbību šajā jomā. Izglītības un zinātnes ministrija ir atzinusi, ka ir izveidojusies veiksmīga sadarbība ar visiem plānošanas reģioniem, informējot par jaunatnes politikas iniciatīvām un iesaistot plānošanas reģionus jaunatnes pasākumos, piemēram, plānošanas reģioni ir pārstāvēti arī Latvijas Pašvaldību savienības jaunatnes lietu atbalsta tīkla koordinējošā darba grupā. Plānošanas reģionu pārstāvji aktīvi darbojas šīs jomas nacionāla līmeņa institūcijās, piemēram, Latvijas – Šveices sadarbības programmas „Atbalsts jaunatnes iniciatīvu attīstībai attālos vai mazattīstītos reģionos” Uzraudzības komitejā, Izglītības un zinātnes ministrijas konsultatīvajā padomē „Izglītība visiem”.

Ņemot vērā līdzšinējās plānošanas reģionu aktivitātes jaunatnes politikas jomā, kā arī plānošanas reģionu lomu jaunatnes politikas īstenošanā, Jaunatnes politikas īstenošanas plānā 2016. - 2020. gadam rekomendēts izveidot amata vietu katrā plānošanas reģionā – jaunatnes lietu koordinators reģionālā līmenī.

Ministru kabinets 2015. gada 4. augustā, izskatot informatīvo ziņojumu “Par plānošanas reģiona darbības pilnveidošanu”, uzdeva VARAM 2017. gada valsts budžeta projekta un 2017.-2019. gada vidēja termiņa ietvara projekta sagatavošanas procesā sagatavot priekšlikumus jaunajām politikas iniciatīvām, lai nodrošinātu katrā plānošanas reģionā uzņēmējdarbības centra darbību un finansējumu vienai sociālo pakalpojumu koordinēšanas speciālista amata vietai, kā arī uzdeva sagatavot un iesniegt Ministru kabinetā grozījumu Reģionālās attīstības likumā, paredzot plānošanas reģioniem jaunu funkciju - uzņēmējdarbības veicināšanu plānošanas reģiona teritorijā. Ministru kabinets attiecīgo likumprojektu “Grozījums Reģionālās attīstības likumā” akceptēja 2016. gada 23. februārī. Saeima minēto likumprojektu 2016. gada 26. maijā pieņēma galīgajā lasījumā.

III Likuma 26. pantā doto uzdevumu izpildes organizēšana

Likuma 26. panta pirmā daļa nosaka, ka tiešās valsts pārvaldes iestādes savas teritoriālās struktūras organizē atbilstoši plānošanas reģionu teritorijām, ja likums vai Ministru kabinets nav noteicis citādi, bet minētā panta otrā daļa nosaka Ministru kabinetam tiesības pēc vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministra ierosinājuma lemt par tiešās valsts pārvaldes iestāžu teritoriālo struktūru daļēju vai pilnīgu apvienošanu, ja attiecīgo iestāžu struktūru veicamie pienākumi to atļauj.

Jautājums par unificētu valsts reģionālā teritoriālā iedalījuma noteikšanu valsts pārvaldes darbu organizācijas vajadzībām ir aktuāls kopš administratīvo teritoriju reformēšanas procesa sagatavošanas sākuma, tas ir, kopš Latvijas neatkarības atjaunošanas. Saeimā 1998. gadā pieņemot Administratīvi teritoriālās reformas likumu (spēku zaudējis), administratīvi teritoriālās reformas procesa ietvaros valstī bija paredzēts izveidot valsts reģionālo administratīvo iedalījumu - apriņķus, kur

noteiktas kompetences ietvaros darbotos apriņķu pašvaldības un citas valsts institūcijas. Likuma normas par apriņķu izveidi joprojām ir spēkā Saeimā 2008. gadā pieņemtajā Administratīvo teritoriju un apdzīvoto vietu likumā.

Plānošanas reģionu teritorijas Ministru kabinets izveidoja 2003. gadā, pamatojoties uz pašvaldību lēmumiem un nosakot tās kā pašvaldību sadarbības teritorijas.

Lai unificētu valsts tiešās pārvaldes iestāžu reģionālo strukturējumu, 2010. gadā tika veikti grozījumi Reģionālās attīstības likumā, nosakot, ka valsts tiešās pārvaldes iestādes savas teritoriālās struktūras organizē atbilstoši plānošanas reģionu teritorijām. Tomēr pēdējo gadu laikā valsts tiešās pārvaldes iestāžu teritoriālo struktūru pielāgošana plānošanas reģionu teritorijām praktiski nav notikusi, jo tikai trīs valsts tiešās pārvaldes iestādes – Valsts augu aizsardzības dienests, Slimību profilakses un kontroles centrs un Valsts kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcija ir izveidojusi reģionālo strukturējumu atbilstoši plānošanas reģionu teritorijām.

Valsts teritoriju iedalījums un valsts institūciju reģionālo apkalpes teritoriju (arī valsts kapitālsabiedrību, ja tās pilda valsts pārvaldes uzdevumus) iedalījums

Teritoriālais iedalījums	Institūciju (teritoriju) nosaukumi
Teritoriālais iedalījums - viena teritorija	1. Patērētāju tiesību aizsardzības centrs (<i>Daugavpils reģionālā pārvalde</i>).
Teritoriālais iedalījums - 3 teritorijas	1. Dabas aizsardzības pārvalde; 2. Zemessardze 3 novados (<i>tālāk dalās 18 bataljonos noteiktās teritorijās</i>); 3. Centrālā finanšu un līgumu aģentūra.
Teritoriālais iedalījums - 4 teritorijas	1. Kultūrvēsturiskās zemes – Vidzeme, Kurzeme, Latgale un Zemgale (bez noteiktām robežām); 2. Valsts sabiedrība ar ierobežotu atbildību “Zemkopības ministrijas nekustamie īpašumi” (reģionālās meliorācijas nodaļas).
Teritoriālais iedalījums - 5 teritorijas (<i>pamatā atšķirīgās robežās</i>)	1. Valsts augu aizsardzības dienests (<i>atbilst plānošanas reģionu teritorijām</i>); 2. Valsts darba inspekcija; 3. Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienests (<i>tālāk dalās 42 daļās un 49 posteņos</i>); 4. Neatliekamās medicīnas palīdzības dienests; 5. Nacionālais veselības dienests; 6. Veselības inspekcija; 7. Slimību profilakses un kontroles centrs (<i>atbilst plānošanas reģionu teritorijām</i>); 8. Valsts tiesu medicīnas ekspertīzes centrs; 9. Valsts policija (<i>tālāk dalās 39 iecirkņos</i>); 10. Valsts kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcija (<i>atbilst plānošanas reģionu teritorijām</i>); 11. Valsts robežsardzes pārvalde;

	<p>12. Valsts zemes dienests; 13. Apgabaltiesas; 14. Administratīvā rajona tiesa; 15. Plānošanas reģionu teritorijas; 16. Saeimas vēlēšanu apgabali; 17. Prokuratūra (<i>tālāk dalās 33 rajonu, pilsētu prokuratūrās</i>); 18. Valsts tehniskās uzraudzības aģentūra (<i>tālāk dalās 25 birojos</i>); 19. Nodrošinājuma valsts aģentūra.</p>
Teritoriālais iedalījums - 6 teritorijas	1. Valsts statistikas reģioni <i>Eurostat (dalījums NUTS III)</i> .
Teritoriālais iedalījums - 8 teritorijas	1. Valsts vides dienests; 2. Latvijas neredzīgo bibliotēka.
Teritoriālais iedalījums - 9 teritorijas	1. Lauku atbalsta dienests; 2. Valsts akciju sabiedrība "Latvijas autoceļu uzturētājs" (<i>tālāk dalās 26 nodaļās</i>).
Teritoriālais iedalījums - 10 teritorijas	1. Atkritumu apsaimniekošanas reģioni; 2. Valsts meža dienests (<i>virsmezniecības</i>).
Teritoriālais iedalījums - 11 teritorijas	1. Pārtikas un veterinārijas dienests; 2. Latvijas nacionālais arhīvs.
Teritoriālais iedalījums - 14 teritorijas	1. Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūra (<i>tālāk iedalās 30 klientu apkalpošanas vietās</i>).
Teritoriālais iedalījums - 26 teritorijas	1. Valsts akciju sabiedrība "Latvijas Valsts ceļi"; 2. Sabiedrība ar ierobežotu atbildību "Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs" (<i>papildus dalījums – 16 meža konsultāciju pakalpojumu centra nodaļas</i>).
Teritoriālais iedalījums – 28 teritorijas	1. Valsts probācijas dienests.
Teritoriālais iedalījums - 32 teritorijas	1. Rajona tiesu institūcijas.
Teritoriālais iedalījums - 119 administratīvās teritorijas	1. Pašvaldības (<i>atsevišķas pašvaldības brīvprātīgi veido sadarbības teritorijas tām noteiktu funkciju izpildei, piemēram, civilajā aizsardzībā, būvvaldes, izglītības pārvaldes, pašvaldību kapitālsabiedrību pārvaldība un tml.</i>).

Efektīvai valsts tiesās pārvaldes darba organizācijai plānošanas reģionu teritorijās ir vairākas nepilnības, proti, plānošanas reģioniem nav noteikti administratīvie centri, atsevišķos reģionos ir divi savā starpā konkurējoši nacionālās nozīmes attīstības centri, kā arī teritoriju ģeogrāfiskais strukturējums apgrūtina veidot vienotu pieeju valsts pārvaldes darba organizācijai reģionos.

Jautājums par unificētiem valsts pārvaldes reģioniem tika aktualizēts 2013. gadā, sagatavojot un Ministru kabinetam iesniedzot Saeimā likumprojektu "Grozījumi Administratīvo teritoriju un apdzīvoto vietu likumā", kur iestrādāti grozījumi par administratīvo teritoriju – apriņķa normu izslēgšanu no likuma. 11.Saeimas Valsts pārvaldes un pašvaldības komisija uzdeva VARAM izstrādāt priekšlikumus par valsts tiesās pārvaldes teritoriālo dalījumu. Esošās situācijas analīze parādīja, ka šobrīd valstī ir izveidoti vairāk nekā trīsdesmit dažādi valsts institūciju reģionālie teritoriālie strukturējumi. Tas neveicina efektīvu valsts pārvaldi. Unificēts valsts teritoriālais dalījums reģionos būtu priekšnosacījums tālākai valsts pārvaldes sistēmas attīstībai kopumā, kvalitatīvai publisko pakalpojumu nodrošināšanai reģionos iedzīvotājiem saprotamākā veidā. Valsts tiesās pārvaldes institūciju darbība vienotos sektoros (teritorijās) ļautu veidot efektīvāku dekoncentrētu valsts pārvaldes iestāžu darbības sistēmu un koordinētu sadarbību ar pašvaldībām reģionā, kā arī uzlabot valsts un pašvaldību attīstības plānošanu. Priekšlikumi par 9 valsts pārvaldes reģioniem ar administratīvajiem centriem tika sagatavoti, un jautājums tika izskatīts 11. Saeimas Valsts pārvaldes un pašvaldības komisijā, kā arī citās iesaistītajās institūcijās, tomēr nekādi lēmumi šajā jautājumā netika pieņemti. Pašlaik minētais likumprojekts 12.Saeimā ir izskatīts 1. lasījumā.

Ministru kabinets 2014. gada 30. decembrī apstiprināja Valsts pārvaldes politikas attīstības pamatnostādnes 2014.-2020. gadam. Pamatnostādnēs iekļautajā sadaļā 1.5. "Valsts pārvaldes institūciju darba organizācijas un sadarbības pilnveidošana reģionos" noteikts, ka pilnveidots valsts teritoriālais dalījums reģionos un reģionālo administratīvo centru noteikšana būtu priekšnosacījums tālākai valsts pārvaldes sistēmas attīstībai kopumā. Institūciju darbība vienotos sektoros (teritorijās) ļautu veidot efektīvāku valsts pārvaldi. Pamatnostādņu turpmākās rīcības plānā uzdots VARAM sadarbībā ar Valsts kanceleju un Pārresoru koordinācijas centru noteikt reģionālo valsts teritoriālo iedalījumu ar administratīvajiem centriem – lielajām pilsētām, ņemot vērā pilsētu ģeogrāfisko izvietojumu, un ceļu tīklu reģionā. Pēc unificēta valsts reģionālā iedalījuma noteikšanas, rīcības plāns paredz uzdevumu visām ministrijām izvērtēt iespējas turpmāk savas teritoriālās struktūras organizēt atbilstoši noteiktajam valsts reģionālajam iedalījumam, izņemot gadījumus, ja normatīvajos aktos par attiecīgās institūcijas reģionālo strukturējumu noteikts citādi.

IV Secinājumi

1. Nozaru ministrijas nesaskata plašas iespējas deleģēt pārvaldes uzdevumus vai nodot valsts tiesās pārvaldes iestāžu kompetenci ar attiecīgu finansējumu plānošanas reģioniem. Lai gan ministrijas norāda plānošanas reģionu būtisko lomu nozaru politikas veidošanā un īstenošanā, tomēr Likuma 25. panta normas praktiski nav pielietotas, izņemot Kultūras ministrijas deleģētus atsevišķus pārvaldes uzdevumus plānošanas reģioniem no 2010. gada līdz 2015. gadam.
2. Valstī ir izveidoti ap trīsdesmit pamatā atšķirīgi valsts institūciju teritoriālie strukturējumi. Efektīvākai valsts pārvaldes institūciju sadarbības

nodrošināšanai nacionālās drošības un reģiona attīstības jautājumu risināšanā jāturpina darbs pie unificēta valsts pārvaldes reģionālā iedalījuma izveides, vienlaikus izvērtējot Likuma 26. panta piemērošanas praktiskos aspektus.

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības ministrs

Kaspars Gerhards